

ODBORNÉ STANOVISKO HLAVNEJ KONTROLÓRKY OBCE BELÁ K NÁVRHU ROZPOČTU NA ROK 2024 A K VIACROČNÉMU ROZPOČTU NA ROKY 2025 - 2026

V zmysle § 18f ods. 1 písm. c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) predkladám odborné stanovisko k návrhu rozpočtu obce na rok 2024 a k viacročnému rozpočtu na roky 2025 – 2026 (ďalej len „stanovisko“).

Návrh rozpočtu obce Belá na rok 2024 a k viacročnému rozpočtu na roky 2025 - 2026 (ďalej len „návrh rozpočtu“) bol v zákonom stanovenej lehote zverejnený na úradnej tabuli obce, na elektronickej úradnej tabuli a na webovom sídle obce (www.obec-bela.sk). Dňom vyvesenia návrhu rozpočtu dňa 22. 11. 2023 začala plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej mohli fyzické osoby a právnické osoby uplatniť pripomienku k návrhu rozpočtu v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na obecnom úrade. V čase spracovania stanoviska neuplynula lehota na podávanie pripomienok. Obecné zastupiteľstvo bude informované predkladateľom návrhu rozpočtu o podaných pripomienkach na jeho rokovaní dňa 8. 12. 2023.

A. Východiská spracovania stanoviska

Pri spracovaní stanoviska som vychádzala z posúdenia návrhu rozpočtu, ktorý bol zverejnený na úradnej tabuli obce, na elektronickej úradnej tabuli a na webovom sídle obce. Posudzovala som zákonnosť ako aj metodickú správnosť jeho zostavenia a predloženia na schválenie obecnému zastupiteľstvu (ďalej len OZ).

Legislatívnym východiskom zostavenia návrhu rozpočtu je ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti a zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy“).

Podľa čl. 9 ods. 1 ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, subjekty verejnej správy sú povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky. Subjekty verejnej správy zohľadňujú pri zostavení svojho rozpočtu prognózy zverejnené ministerstvom.

Podľa § 4 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce. Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na území obce vyplývajúce zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce ako aj zo zmlúv. V rozpočte obce sa uplatňuje rozpočtová klasifikácia v súlade s osobitným predpisom.

Podľa § 9 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy viacročný rozpočet je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci ich pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Návrh rozpočtu je zostavený v členení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie. Obec na základe uznesenia OZ nezostavuje programový rozpočet.

Rozpočet na rozpočtový rok 2024 je po jeho schválení OZ záväzný, rozpočty na nasledujúce dva rozpočtové roky sú orientačné.

B. Tvorba a základná charakteristika návrhu rozpočtu

Návrh rozpočtu obce je zostavený v zmysle vyššie uvedených právnych predpisov. Pri jeho tvorbe boli zohľadnené zmluvné vzťahy obce, všeobecne záväzné nariadenia ako aj súčasný vývoj národného hospodárstva vzhľadom na zvýšenie cien energií, tovaru a služieb. Návrh rozpočtu obce bol vypracovaný v súlade s „Príručkou na zostavenie rozpočtu na roky 2024 až 2026 uverejnenou vo Finančnom spravodajcovi pod č. MF/008193/2023-411 (zo dňa 20. 4. 2023) v zmysle dodatkov.

Zostavenie návrhu rozpočtu prebiehalo vo veľmi komplikovanom období, v podmienkach energetickej krízy, zvyšujúcej sa inflácie a výrazného rastu cien tovarov a služieb. Jeho zostavenie ovplyvnila aj nepredvídateľnosť legislatívneho procesu, vrátane financovania samospráv.

Daňová prognóza Inštitútu finančnej politiky MF SR pre rok 2024 predpokladá výnos dane z príjmov fyzických osôb (DPFO) pre mestá a obce 2 020,3 mil. eur, čo je v porovnaní s aktuálnou prognózou na rok 2023 (2 493,9 mil. eur) výpadok DPFO v objeme takmer 473,6 mil. eur. Vychádzajúc z vyhlásenia predsedu ZMOS zo dňa 5. 10. 2023 v prípade, že by chcela samospráva výpadok DPFO sanovať z výnosu dane z nehnuteľností, musela by sa daň z nehnuteľnosti pre rok 2024 zvýšiť o takmer sto percent, čo je neprijateľné pre obce vzhľadom na sociálno-ekonomickú situáciu ich občanov.

Kompetencie miestnych samospráv sa nemenia, s výnimkou preneseného výkonu na úseku stavebného konania. Vyše 4000 kompetencii budú mestá a obce vykonávať aj v roku 2024. Napriek úsporným opatreniam na miestnej úrovni a navrhovanému zvyšovaniu daní čelia samosprávy sťaženým podmienkam hospodárenia, výkonu poskytovania služieb pre občanov a všestrannej starostlivosti a miestny rozvoj.

Návrh rozpočtu vychádza z analýzy hospodárenia v roku 2023 a rozvojových plánov obce na rok 2024. V návrhu viacročného rozpočtu sú vyjadrené zámery rozvoja obce na ďalšie dva rozpočtové roky. Viacročný rozpočet na roky 2025 - 2026 je zostavený v rovnakom členení ako rozpočet na rozpočtový rok 2024. Člení sa na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie. Minimálna úroveň uplatnenia ekonomickej klasifikácie je prvá úroveň v číselnom kóde ekonomickej klasifikácie označená trojmiestnym kódom končiacim dvoma nulami: V rámci príjmov položky hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie sú: 100 – daňové príjmy, 200 – nedaňové príjmy, 300 – granty a transfery. V rámci výdavkov položky hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie sú: 600 – bežné výdavky, 700 – kapitálové výdavky.

Návrh rozpočtu je rozpísaný na zákonom požadovanej minimálnej na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie.

Navrhovaný rozpočet obce, vrátane finančných operácií, je zostavený ako vyrovnaný, čím je splnená jedna zo zákonných podmienok, vyplývajúca z § 10 ods. 7 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Bežný rozpočet je zostavený ako prebytkový; prebytok je rozpočtovaný vo výške 9 945 EUR (v roku 2021 bol plánovaný prebytok vo výške 32 091 EUR, v roku 2022 bol schodok – 34 063 EUR a v roku 2023 bol bežný rozpočet plánovaný ako vyrovnaný).

Kapitálový rozpočet je zostavený ako schodkový; schodok je rozpočtovaný vo výške – 12 226 EUR (v roku 2021 bol plánovaný schodok – 2 246 EUR, v roku 2022 schodok – 6 260 EUR a v roku 2023 plánovaný schodok bol – 2 246 EUR). Schodok kapitálového rozpočtu bude krytý z prebytku hospodárenia bežného rozpočtu a z príjmových finančných operácií).

Tab. č. 1 *Príjmy a výdavky návrhu rozpočtu*

	v EUR		
Rozpočtové roky	2024	2025	2026
Príjmy bežné + kapitálové	247 719	250 100	250 100
Príjmové finančné operácie	2 301	2 301	2 301
Bilancia príjmov	250 020	252 401	252 401
Výdavky bežné + kapitálové	250 000	252 300	252 300
Výdavkové finančné operácie	0	0	0
Bilancia výdavkov	250 000	252 300	252 300

Tab. č. 2 *Bežný rozpočet*

	EUR	
Rozpočtový rok	2023 očakávanie	2024 návrh
Bežné príjmy	230 316	247 644
Bežné výdavky	240 320	237 699
Hospodárenie:	- 10 004	9 945
Prebytok (+) / schodok (-)		

Tab. č. 3 *Kapitálový rozpočet*

	EUR	
Rozpočtový rok	2023 očakávanie	2024 návrh
Kapitálové príjmy	0	75
Kapitálové výdavky	12 301	12 300
Hospodárenie:	- 12 301	- 12 225
Prebytok (+) / schodok (-)		

Tab. č. 4 *Finančné operácie*

	EUR	
Rozpočtový rok	2023 očakávanie	2024 návrh

Finančné operácie príjmové	12 400	2 301
Finančné oper. výdavkové	0	0
Hospodárenie:	12 400	2 301
Prebytok (+) / schodok (-)		

1. Príjmová časť návrhu rozpočtu

Príjmová časť návrhu rozpočtu na rok 2024 predpokladá s celkovým objemom príjmov vo výške 250 020 EUR. V porovnaní s očakávanými príjmami za rok 2023 ide o nárast o 2,04 %.

K naplneniu cieľov v príjmovej časti rozpočtu je dôležité, aby trend výnosu daní poukazovanej územnej samospráve bol aspoň na úrovni aktuálneho roka. Podľa odhadov Rady pre rozpočtovú zodpovednosť z novembra 2023 príjmy obce Belá z daní z príjmov fyzických osôb a právnických osôb by v roku 2024 mali dosahovať sumu 147 687 EUR. Výbor pre daňové prognózy MF SR plánuje z výnosu daní fyzických a právnických osôb pre samospráv na rok 2024 podiel daní pre obec Belá v sume 143 682 EUR. Rozdiel v odhadoch vyvoláva značné pochybnosti zo strany obce ohľadom očakávanej sumy z výnosu daní zo štátneho rozpočtu, čo môže mať negatívny vplyv na plnenie rozpočtu obce.

Návrh rozpočtu príjmov z miestnych daní a poplatkov na rok 2024 vychádza z návrhov všeobecne záväzných nariadení obce, ktoré sú predložené na schválenie OZ. Na základe úpravy sadzieb sa rozpočtuje nárast príjmov z miestnych daní a poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Z toho dôvodu výška daňových príjmov priamo závisí aj od schválenia predkladaných všeobecne záväzných nariadení obce.

Nedaňové príjmy obce sú rozpočtované na rovnakej úrovni ako je očakávaná skutočnosť v roku 2023. V návrhu ostatných bežných príjmov (granty a transféry) sa uvažuje s dotáciami, ktoré budú obci poskytované z rozpočtov jednotlivých rozpočtových kapitol v rámci financovania prenesených kompetencií štátu.

Obec v roku 2024 plánuje s kapitálovými príjmami v nepatrnej sume 75,00 EUR.

Obec navrhuje na rok 2023 zapojiť do rozpočtu finančné prostriedky z hospodárenia z minulých rokov na zmluvné úhrady zrealizovaného projektu verejného osvetlenia v sume 2 301,00 EUR.

Predkladaný návrh rozpočtu príjmov treba považovať za rámcový, ktorý prejde v priebehu roka určitými zmenami najväčším predpokladom v súvislosti s plnením daňových príjmov.

2. Výdavková časť návrhu rozpočtu

Výdavková časť návrhu rozpočtu na rok 2024 rozpočtuje s celkovým objemom výdavkov vo výške 250 000 EUR, čo predstavuje zvýšenie o 2,04 % v porovnaní s predpokladaným rozpočtom výdavkov v roku 2023.

Rozpočet bežných výdavkov reflektuje potreby samosprávy s cieľom zabezpečenia výkonu činností v zmysle zákona o obecnom zriadení. Rozpočet bežných výdavkov závisí od plnenia bežných príjmov a od bežných grantov a transferov, z ktorých sa zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy. V roku 2024 sa uvažuje so znížením rozpočtu bežných výdavkov o 1,09 % v porovnaní s očakávanými bežnými výdavkami za rok 2023.

Pri plánovaní bežných výdavkov na rok 2023 boli zohľadnené zvýšené ceny energií, tovarov a služieb podľa ich vývoja v poslednom kvartáli aktuálneho roka. Práve preto je pozoruhodné, že obec plánuje

šetriť na bežných výdavkoch v sume 2 621 EUR v porovnaní s očakávanými výdavkami aktuálneho roka. Bežné výdavky sú v celej výške pokryté navrhovanými bežnými príjmami, navyše obec plánuje prebytok bežného rozpočtu v sume 9 945 EUR na krytie kapitálových výdavkov.

Obec v roku 2024 navrhuje kapitálové výdavky v sume 12 300 EUR, z toho 2 301 EUR je vyčlenených na financovanie zrealizovaného projektu verejného osvetlenia podľa uzatvorenej zmluvy. Ostatné finančné prostriedky v sume 9 999 EUR obec plánuje na investičné výdavky.

Obec neplánuje s výdavkami finančných operácií, napr. úveru, čím nedochádza k zadlženosti obce.

3. Bilancia návrhu rozpočtu

Tab. č. 5 *Celková bilancia návrhu rozpočtu na rok 2024*

Rozpočtové zdroje	
Bežné príjmy	247 644
Kapitálové príjmy	75
Finančné operácie príjmové	2 301
Rozpočtové zdroje spolu	250 020
Rozpočtové výdavky	
Bežné výdavky	237 699
Kapitálové výdavky	12 301
Finančné operácie výdavkové	0
Rozpočtové výdavky spolu	250 000
Bilancia bežného rozpočtu	9 945
Bilancia kapitálového rozpočtu	-12 224
Bilancia finančných operácií	2 301
CELKOVÁ BILANCIA	20

Tab. č. 6 *Bilancia viacročného rozpočtu na roky 2025-2026*

Rozpočtové roky	2025	2026
Príjmy bežné + kapitálové	250 100	250 100
Príjmové finančné operácie	2 301	2 301
Bilancia príjmov	252 401	252 401
Výdavky bežné + kapitálové	252 300	252 300
Výdavkové finančné operácie	0	0
Bilancia výdavkov	252 300	252 300

Návrh rozpočtu na roky 2025 – 2026 nie je záväzný, príjmy a výdavky navrhované v rozpočte sú orientačné.

4. Riziká návrhu rozpočtu

- nenaplnenie prognózy výnosu dane z príjmov fyzických osôb a právnických osôb – podielovej dane zo štátneho rozpočtu, čo by mohlo znamenať spolu so schválenými legislatívnymi zmenami zásah do výnosu tejto dane pre rozpočty územnej samosprávy,

- nenaplnenie rozpočtu vlastných bežných príjmov,
- vyššie čerpanie rozpočtu bežných výdavkov z dôvodu nových legislatívnych povinností pre samosprávy,
- nedosiahnutie naplánovaného prebytku bežného rozpočtu, z ktorého sa majú financovať kapitálové výdavky na investície,
- predložený návrh rozpočtu v príjmovej časti je priamo závislý od schválenia návrhu všeobecne záväzných nariadení o zvýšení niektorých miestnych daní a poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady,
- súčasná neistota vo vývoji ekonomiky v dôsledku energetickej a hospodárskej krízy ako aj inflácia, zvýšenie cien energií, tovaru a služieb v ďalšom období.

C. Zhrnutie

Preskúmaním predloženého návrhu rozpočtu obce Belá konštatujem, že je spracovaný transparentne, zohľadňuje súčasnú ekonomickú situáciu obce ako aj predpokladaný vývoj hospodárenia. Návrh predloženého rozpočtu obce je v súlade s právnymi normami a všeobecne platnými predpismi súvisiace s prípravou rozpočtu obce.

Obec splnila informačnú povinnosť zverejnenia návrhu rozpočtu najmenej 15 dní pred jeho schválením v OZ v súlade s § 9 ods. 2 zákona o obecnom zriadení.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti predložený návrh rozpočtu obce Belá na rok 2024 odporúčam Obecnému zastupiteľstvu v Belej **schváliť** a navrhovaný viacročný rozpočet na roky 2025– 2026 **brať na vedomie**.

V Štúrove dňa 1. 12. 2023

Predkladá: Mgr. Erika Klacsánová, hlavná kontrolórka obce Belá